

Het MAB vóór 50 jaar

A. F. Tempelaar

mei 1941

Op 1 mei 1941 was het 25 jaar geleden dat bij besluit van de minister van Financiën tijdelijke ambtenaren te Amsterdam en te Rotterdam werden aangesteld, die de titel zouden krijgen van Accountants bij den Dienst der Directe Belastingen. Bij missieve van de minister van 8 november 1916 werd bij wijze van voorlopige voorziening de inspecteurs der belasting de gelegenheid gegeven zich ter plaatse boekhoudkundige bijstand te verschaffen. Deze bijstand werd verleend door in het vrije beroep werkzaam zijnde deskundigen, voor wie later deskundige ambtenaren in de plaats traden.

Dit was het begin van de Accountantsdienst der Directe Belastingen, in 1937 omgedoopt in Rijksaccountantsdienst. Mr. R. Bouwman en accountant G. P. J. Hogeweg wijden, ieder op eigen, lovende wijze, aandacht aan het zilveren jubileum van deze accountantsdienst, die geleidelijk groter is geworden en niet meer valt weg te denken in het accountantswezen.

Reeds in het begin gaf de oorlogswinstbelasting 1916 een grote stimulans aan de ontwikkeling, omdat zowel voor ondernemers als voor de public- en rijksaccountants belangrijke bedrijfs-economische en fiscale problemen aan de orde kwamen ter oplossing. Beide schrijvers wijzen erop dat na een aarzelend begin een goede samenwerking ontstond tussen de rijksaccountant en de accountants in het vrije beroep. Met ere vermeldt Hogeweg de naam van Mr. Dr. J. H. R. Sinnighe Damsté, destijds Directeur Generaal der Belastingen.

Volgens Hogeweg heeft de particuliere praktijk veel te danken aan het werk van de belastingaccountants, doordat veel bedrijfsleiders gingen begrijpen dat voor een bevredigend verloop van de besprekingen met de belastingaccountants de

hulp van particuliere accountants niet kon worden ontbeerd, zowel voor een goede administratieve verantwoording als voor een goede aangifte.

Mr. G. H. A. Grosheide bespreekt de dissertatie van Mr. Dr. Th. W. F. Speetjens 'Ontbinding van de Naamlooze Vennootschap naar Nederlands Recht'. Op verschillende plaatsen geeft Grosheide blijk van een andere mening dan die van de jonge doctor. Maar de recensent beschouwt het als 'een grotere aanbeveling van iemands wetenschappelijke arbeid dan wanneer men een recensie zou moeten besluiten met de opmerking dat de uiteenzetting juist was en nergens tot kritiek prikkelde'.

In de rubriek 'Uit het Buitenland' schenkt redacteur Ch. Hageman aandacht aan 'Nabeschouwingen over de Mc Kesson and Robins Case'. Als gevolg van deze case had de New York Stock Exchange een speciale sub-commissie benoemd, die zich moest bezig houden met de vraag in welke mate accountantsonderzoeken de belangen van beleggers kunnen beschermen. Bij de behandeling van de zaak was men namelijk gestuit op een 'discrepancy between what the public expects of independent auditors in making the customary audits for statements to stockholders and what the auditors themselves and the corporations say is feasible to go within even the most extensive reasonable limits to expense to stockholders'.

De sub-commissie betrok 3 aspecten in haar beschouwingen, te weten:

- 1 Extensions in the scope and methods of audit practice.

A. F. Tempelaar, registeraccountant, was lid van de maatschap Dijker en Doornbos (rechtsvoorganger van Coopers & Lybrand Dijker Van Dien) en vervulde vele functies in de beroepsorganisaties in binnen- en buitenland.

- 2 Means by which the limitations which necessarily exist in audits may most effectively be drawn to the attention of stockholders through the auditor's report or otherwise.
- 3 Changes in certain relevant corporate procedures, which may improve internal accounting or facilitate the work of independent auditors.

Het bleek een groot dilemma voor de commissie hoe het belegend publiek bekend te maken met de beperkingen, waaraan het onderzoek van de public accountant is onderworpen en terzelfder tijd de werkelijke waarde en eigenlijke doelstelling van de accountantscontrole duidelijk te maken, namelijk 'as independent examination of accounting methods, for which the auditor is expected to assume responsibility, and as independent additional checks on factual data of considerable if not of conclusive value'.

De commissie is van oordeel dat de accountantsverklaring niet lang moet zijn en geen technische verklaringen betreffende de wijze van uitvoering moet bevatten. Met betrekking tot het derde aspect meent de commissie dat de ondernemingen ook hun verantwoordelijkheid hebben. Hun administratie en hun interne controle moeten zo doelmatig mogelijk zijn ingericht; het werk van de public accountant dient op elke redelijke wijze te worden vergemakkelijkt.

De commissie gaat akkoord met de reeds gegeven uitbreiding van het begrip 'generally accepted procedure' ter zake van de controle op voorraden en vorderingen (zie het historisch verslag in het MAB-nummer van maart 1990 - AFT). De commissie wenst de accountant te laten benoemen door de algemene vergadering van aandeelhouders of, wanneer dat niet geschiedt, in ieder geval door de board of directors. Het resultaat van het accountantsonderzoek moet altijd ter beschikking staan van de directie, het rapport moet aan de aandeelhouders zijn gericht en de accountant moet gelegenheid hebben op de vergadering van aandeelhouders te verschijnen. Overigens is het van belang dat de public accountant aan het begin van het jaar wordt aangesteld (opdat deze in staat wordt gesteld reeds in de loop van het jaar met zijn werkzaamheden aan te vangen).

Voorts acht de commissie het noodzakelijk dat de verantwoordelijkheid van de financiële leiding van de onderneming (controller respectievelijk financial director) wordt uitgebreid in die zin dat deze de jaarrekening of andere financiële rapporten van de onderneming (mede) ondertekent. Ten slotte acht de commissie het wenselijk dat als boekjaar voor de onderneming het 'natural business year' in de plaats komt van het kalenderjaar. De public accountant zou hierdoor tot een betere werkverdeling kunnen komen. Voorts geeft de resultatenrekening, gebaseerd op een afgelopen cyclus, een beter beeld en zijn zij per branche beter vergelijkbaar.

Opmerkelijk is de reactie van de redactie van het Engelse vakblad *The Accountant* op deze voorstellen. In de eerste plaats beschouwt zij de *Mc Kesson and Robins Case* zo buitengewoon, misschien wel nooit meer op dergelijke schaal voorkomend, dat deze naar haar mening moeilijk aanleiding kan geven om grote lasten en kosten op een gemeenschap te leggen, waar eerlijkheid en goede trouw de voornaamste rol moeten spelen. Voorts acht zij het onmogelijk de controlewerkzaamheden volgens enige vaste regels uit te voeren als uitvloeisel van een beperkt aantal principes, welke als algemeen erkend aangenomen worden. Men ontkent zodoende de grote verscheidenheid van de omstandigheden waaronder de accountant moet werken. In Engeland, aldus de redactie, zijn wij geneigd onze goede trouw niet aan een code vast te nagelen, doch dit aan het persoonlijk oordeel van de accountant over te laten. Standpunten van accountants kunnen onderling verschillen, maar die soepelheid in opvattingen is de redactie liever dan het toepassen van een strakke code.